

U 24/2026 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ampuma-aseiden kaupan ja muiden ampuma-aseisiin liittyvien rikosten torjumisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1260 muuttamisesta

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan komission 26.2.2026 tekemä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ampuma-aseiden kaupan ja muiden ampuma-aseisiin liittyvien rikosten torjumisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1260 muuttamisesta sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 9.4.2026

Oikeusministeri Leena Meri

Lainsäädäntöneuvos Jussi Matikkala

EUROOPAN KOMISSION EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI AMPUMA-ASEIDEN KAUPAN JA MUIDEN AMPUMA-ASEISIIN LIITTYVIEN RIKOSTEN TORJUMISESTA SEKÄ EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIN (EU) 2024/1260 MUUTTAMISESTA**1 Tausta**

Euroopan komissio antoi 26.2.2026 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ampuma-aseiden kaupan ja muiden ampuma-aseisiin liittyvien rikosten torjumisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1260 muuttamisesta (COM(2026) 102 final, jäljempänä ”direktiiviehdotus”).

Direktiiviehdotuksen mukaan laittomat ampuma-aseet muodostavat vaarallisen uhkan EU-kansalaisten turvallisuudelle, sillä ne mahdollistavat laaja-alaisesti vakavien ja järjestäytyneesti tehtyjen rikosten kuten huumekaupan, kiristysten, ryöstöjen ja jengiväkivallan tekemisen. Tutkimukset osoittavat ampuma-aseiden rikollisen kysynnän ja saatavuuden olevan lisääntymässä. Riski aseiden päätyemisestä käynnissä olevista konflikteista laittomille markkinoille on korkea. Lisäksi uhkaa lisäävät teknologiset edistysaskeleet kuten 3D-tulostaminen.

EU on direktiiviehdotuksen mukaan omaksunut useita instrumentteja ampuma-aseiden alalla sisämarkkinoiden näkökulmasta. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta ((EU) 2021/555, jäljempänä ”ampuma-asedirektiivi”) asettaa yhteiset vähimmäisvaatimukset siviiliampuma-aseiden hankkimiselle, hallussapidolle ja kaupalliselle vaihdolle. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus ampuma-aseiden, olennaisten osien ja ampumatarvikkeiden viennistä, tuonnista ja kauttakuljetuksesta sekä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaista Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimusta täydentävän, ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja laittoman kaupan torjuntaa koskevan lisäpöytäkirjan (YK:n ampuma-asepöytäkirja) 10 artiklan täytäntöönpanosta ((EU) 2025/41, jäljempänä ”ampuma-aseasetus”) esittelee vaatimuksen hankkia tuonti- ja vientiluvat aseiden siirtämiseksi EU:n rajan yli kolmansista maista ja kolmansiin maihin. Määrittelemällä sen, mikä on laillista, molemmat instrumentit väistämättä määrittelevät sen, mikä on laitonta, mutta eivät vielä määritä, sitä, mikä on rikollista.

Direktiiviehdotuksessa todetaan, että ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumista koskeva lisäpöytäkirja (jäljempänä ”ampuma-asepöytäkirja”), joka täydentää kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaista Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimusta, asettaa kansainväliset säännöt ampuma-aseiden laittoman valmistamisen ja kaupan torjumiseksi. Ampuma-asepöytäkirjan 5 artikla edellyttää valtioiden säätävän rangaistaviksi ampuma-aseisiin liittyvät rikokset. EU:n 25 jäsenvaltiota ja EU itse vuonna 2014 ovat ratifioineet pöytäkirjan.

Valmistava tutkimus havaitsi direktiiviehdotuksen mukaan merkittäviä eroja jäsenvaltioiden välillä sen suhteen, miten ampuma-aseisiin liittyvät rikokset on määritelty ja miten niistä rangaistaan, mikä johtaa pirstaleiseen oikeudelliseen kehykseen EU:ssa. Harmonisoinnin puute

haittaa rajat ylittävää yhteistyötä, vaikeuttaa tutkintoja ja syyttämisiä sekä vähentää lainvalvonnan kokonaisvaltaista tehokkuutta ampuma-aseiden kauppaa ja muita ampuma-aseisiin liittyviä rikoksia vastaan.

Luotettavien ja kattavien tilastotietojen puute haittaa direktiiviehdotuksen mukaan lainvalvontaviranomaisten ja päättäjien kykyä arvioida haasteen laajuutta, arvioida politiikan tehokkuutta ja tehdä tietoon perustuvia päätöksiä. Tämä tietojen puute myös aiheuttaa vähäistä julkista tietoisuutta, rajoittunutta poliittista priorisointia ja riittämättömiä ampuma-aserikosten lainvalvontatoimien resursseja.

2 Ehdotuksen tavoitteet

Ehdotuksen tavoitteena on suojella EU-kansalaisia laittomien ampuma-aseiden uhalta vähentämällä laittomien aseiden määrää ja niihin liittyviä rikollisia aktiviteetteja, yhdenmukaistamalla ampuma-aserikoksia ja rangaistuksia jäsenvaltioissa sekä parantamalla tiedon laatua ja saatavuutta uhan parempaa ymmärtämistä ja käsittelemistä varten. Ehdotus ei uudelleen määrittele sääntöjä, jotka koskevat ampuma-aseiden laillista omistamista.

Ehdotuksella on neljä erityistä tavoitetta: 1) ampuma-aseisiin liittyvien rikosten tutkimisen ja syyttämisen mahdollistaminen ja edistäminen, 2) ampuma-aseisiin liittyvien rikosten täytäntöönpanon varmistaminen tulevaisuutta kestäväällä tavalla, 3) ampuma-aseisiin liittyvien rikosten tehokkaiden, varoittavien ja oikeasuhtaisten rangaistustyyppien ja -tasojen varmistaminen ja 4) ampuma-aseisiin liittyvien rikosten lainvalvonnan ja oikeudellisen yhteistyön ja harmonisoidun tietojenkeruun parantaminen.

3 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Direktiiviehdotuksen 1 artiklan mukaan direktiivissä säädetään vähimmäissäännöistä, jotka koskevat rikosten ja seuraamusten määrittelyä ampuma-aseiden alueella, sekä toimenpiteistä rajat ylittävän yhteistyön parantamiseksi ja säännöistä ampuma-aseiden takavarikoita koskevien vähimmäistietoaineistojen perustamiseksi.

Direktiiviehdotuksen 2 artiklassa ovat ampuma-aseen, olennaisen osan, ampumatarvikkeiden, digitaalisen teknisen suunnittelutiedoston (blueprint), levittämisen ja oikeushenkilön määritelmät. Kolmen ensimmäisen osalta viitataan ampuma-asedirektiivin 1 artiklan määritelmiin. Levittämisen määritelmä liittyy suunnittelutiedostoja koskeviin kriminalisointiehdotuksiin. Oikeushenkilön määritelmä vastaa rikosoikeuden alan muissa direktiiveissä olevaa määritelmää.

3.1 Rikoksia koskevat artiklat

Direktiiviehdotuksen 3 artiklassa määritellään ampuma-aseisiin liittyvät rikokset, jotka jäsenvaltioiden olisi tahallisesti tehtyinä säädettävä rangaistaviksi riippumatta siitä, onko rikos tehty verkossa vai sen ulkopuolella. Artiklan 1 kohdan a alakohta koskee ampuma-aseiden, niiden olennaisten osien tai ampumatarvikkeiden valmistusta tai kokoamista, kun se tapahtuu jossakin seuraavista olosuhteista: jostakin laittomasti kaupattujen ampuma-aseiden olennaisesta osasta (i) tai ilman ampuma-asedirektiivin 4 artiklan mukaisesti annettua sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen myöntämää lupaa, jossa valmistaminen tai kokoaminen tapahtuu (ii), tai ilman ampuma-aseiden ja olennaisten osien merkitsemistä valmistusajankohtana ampuma-asedirektiivin 4 artiklan mukaisesti (iii).

Direktiiviehdotuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohta velvoittaisi jäsenvaltioita säätämään rangaistavaksi ampuma-aseiden kaupan, jolla tarkoitetaan ampuma-aseiden, olennaisten osien tai ampumatarvikkeiden tuontia, vientiä, hankkimista, myyntiä, toimitusta, kuljetusta tai siirtoa yhden jäsenvaltion tai kolmannen maan alueelta tai sen kautta toisen jäsenvaltion tai kolmannen maan alueelle, kun se tapahtuu jossakin seuraavista olosuhteista: jokin asianomaisista jäsenvaltioista tai kolmansista maista ei ole antanut siihen lupaa ampuma-asedirektiivin, ampuma-aseasetuksen, ampuma-asepöytäkirjan tai sovellettavien kansallisten lakien mukaisesti (i) tai ampuma-aseita, olennaisia osia tai ampumatarvikkeita ei ole merkitty ampuma-asedirektiivin 4 artiklan tai ampuma-aseasetuksen 6 artiklan mukaisesti (ii).

Direktiiviehdotuksessa puhutaan ampuma-aseiden kaupasta (firearms trafficking), mikä poikkeaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 83 artiklan 1 kohdassa käytetystä oikeusperustaan liittyvästä ilmaisusta ”illicit arms trafficking”. Koska kysymys on nimenomaan laittoman ampuma-asekaupan säätämisestä rangaistavaksi, tämän olisi aiheellista ilmetä myös tässä direktiivissä käytettävistä kauppaan liitettävistä ilmaisusta.

Direktiiviehdotuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohta siis velvoittaisi jäsenvaltiot säätämään rangaistavaksi ampuma-aseiden kaupan eri tekotapoineen vain rajat ylittäviä tapauksia koskien. Näin ollen veloitteen ulkopuolelle jäisi puhtaasti jäsenvaltion sisäinen toiminta. Alakohdan taustalla olevalla ja oikeusperustaan liittyvällä ampuma-aseasetuksella on pantu täytäntöön ampuma-asepöytäkirjan 10 artiklan veloitteet ampuma-aseiden vientiin, tuontiin ja kauttakulkuun liittyviä lupajärjestelmiä koskevista yleisistä vaatimuksista.

Direktiiviehdotuksen 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan jäsenvaltioiden tulisi säätää rangaistavaksi ampuma-aseiden ja olennaisten osien merkinnän (merkintöjen) väärentäminen ja laitton hävittäminen, poistaminen ja muuttaminen. Kohdan d alakohta koskee ampuma-aseiden, niiden olennaisten osien ja ampumatarvikkeiden hallussa pitämistä ilman ampuma-asedirektiivin mukaista lupaa tai ilmoitusta.

Direktiiviehdotuksen 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan jäsenvaltioiden tulisi säätää rangaistavaksi ampuma-aseiden, olennaisten osien tai ampumatarvikkeiden digitaalisen teknisen suunnittelutiedoston ilman lupaa tapahtuva luominen, hankkiminen, hallussapito ja jakaminen ja f alakohdan mukaan rangaistavaksi tulee säätää sellaisten suunnittelutiedostojen levittäminen tietoisena siitä, että tiedostoja voidaan käyttää jonkin a, b, d ja e alakohdassa tarkoitettujen rikosten tekemistä varten. Saman artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että 1 kohdan f alakohdassa tarkoitettu käyttäytyminen on rikos myös vähintään vakavasta huolimattomuudesta tehtynä.

Direktiiviehdotuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan yllytyksen ja avunannon 3 artiklassa tarkoitettuun rikokseen tulisi olla rangaistava rikoksena riippumatta siitä, onko se tehty verkossa vai sen ulkopuolella. Saman artiklan 2 kohdan mukaan 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen rikosten yrityksen tulisi olla rangaistava rikoksena riippumatta siitä, onko se tehty verkossa vai sen ulkopuolella.

3.2 Seuraamuksia koskevat artiklat

Direktiiviehdotuksen 5 artikla sisältää säännökset luonnollisille henkilöille määrättävistä seuraamuksista. Enimmäisrangaistuksen tulisi 2 kohdan mukaan olla vähintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistus 3 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan mukaisista rikoksista, vähintään neljän vuoden vankeusrangaistus 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesta rikoksesta, vähintään viiden vuoden vankeusrangaistus 3 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisesta

rikoksesta ja vähintään kahden vuoden vankeusrangaistus 3 artiklan 1 kohdan e ja f alakohdan mukaisista rikoksista.

Direktiiviehdotuksen 5 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että 3 ja 4 artiklan mukaisia rikoksia tehneille luonnollisille henkilöille voidaan määrätä vankeusrangaistusten lisäksi tiettyjä rikosoikeudellisia tai muita kuin rikosoikeudellisia seuraamuksia tai toimenpiteitä, joita ovat (a) sakot, jotka ovat oikeassa suhteessa menettelyyn vakavuuteen ja kyseisen luonnollisen henkilön taloudellisiin ja muihin olosuhteisiin ja jotka, jos merkityksellistä, määritetään ottaen huomioon aiheutetun vahingon vakavuus ja kesto; (b) julkisen rahoituksen epääminen, mukaan lukien kielto osallistua tarjouskilpailumenettelyihin sekä avustusten, käyttöoikeuksien ja toimilupien epääminen; (c) kielto toimia oikeushenkilössä samantyyppisessä johtavassa asemassa kuin se, jota on käytetty rikoksen tekemiseen; (d) minkä tahansa ampuma-aseen, olennaisen osan tai ampumatarvikkeiden hallussapitoa tai käyttämistä koskevien lupien tai hyväksyntöjen peruuttaminen; (e) väliaikainen kielto asettua ehdolle julkiseen virkaan; (f) jos asiaan liittyy julkinen etu, tapauskohtaisen arvioinnin jälkeen sellaisen tuomioistuimen päätöksen julkaiseminen kokonaan tai osittain, joka koskee tehtyä rikosta sekä määrättyjä seuraamuksia tai toimenpiteitä ja johon voi sisältyä tuomittujen henkilöiden henkilötietoja vain asianmukaisesti perusteluissa poikkeustapauksissa.

Direktiiviehdotuksen 6 artikla sisältää säännökset oikeushenkilön vastuusta. Artikla sisältää jäsenvaltioiden velvollisuuden varmistaa, että oikeushenkilöt voidaan saattaa vastuuseen 3 ja 4 artiklasta tarkoitetuista rikoksista, jotka on tehty oikeushenkilön hyväksi 6 artiklassa määritellyllä tavalla.

Direktiiviehdotuksen 7 artikla koskee oikeushenkilölle määrättäviä seuraamuksia. Sen 2 kohdan mukaan seuraamuksiin tai toimenpiteisiin voisi kuulua rikosoikeudellisia tai muita kuin rikosoikeudellisia sakkoja ja niihin tulisi kuulua lisäksi rikosoikeudellisia tai muita kuin rikosoikeudellisia seuraamuksia tai toimenpiteitä, kuten (a) oikeuden menettäminen julkisista varoista myönnettäviin etuuksiin tai tukiin; (b) julkisen rahoituksen epääminen, mukaan lukien kielto osallistua tarjouskilpailumenettelyihin, sekä avustusten ja käyttöoikeuksien epääminen; (c) kielto harjoittaa liiketoimintaa; (d) asiaankuuluvaan rikokseen johtaneen toiminnan harjoittamista koskevien lupien ja hyväksyntöjen peruuttaminen; (e) tuomioistuimen valvontaan asettaminen; (f) oikeushenkilön purkaminen tuomioistuimen päätöksellä; (g) rikoksen tekemiseen käytettyjen tilojen sulkeminen; (h) jos asiaan liittyy yleinen etu, sellaisen tuomioistuimen päätöksen julkaiseminen kokonaan tai osittain, joka koskee tehtyä rikosta sekä määrättyjä seuraamuksia tai toimenpiteitä, sanotun kuitenkin rajoittamatta yksityisyyttä ja henkilötietojen suojaa koskevien sääntöjen soveltamista.

Direktiiviehdotuksen 7 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kun oikeushenkilö on 6 artiklan nojalla vastuussa 3 artiklassa tarkoitetuista rikoksista, rikoksesta rangaistaan rikosoikeudellisilla tai muilla kuin rikosoikeudellisilla sakoilla. Kohdan mukaan sellaisten sakkojen määrän olisi oltava oikeassa suhteessa menettelyyn vakavuuteen sekä kyseisen oikeushenkilön yksilöllisiin, taloudellisiin ja muihin olosuhteisiin.

Direktiiviehdotuksen 7 artiklan 4 ja 5 kohdassa ovat vähimmäissäännöt oikeushenkilöille tuomittavista sakoista. Jos kysymys on 3 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuista rikoksista, enimmäissakko ei saisi olla pienempi kuin yksi seuraavista määristä, mikä tahansa on korkeampi: (a) 20 prosenttia oikeushenkilön maailmanlaajuisesta kokonaisliikevaihdosta; (b) 10 miljoonaa euroa vastaava määrä. Jos kysymys on 3 artiklan 1 kohdan c–f kohdassa tarkoitetuista rikoksista, enimmäissakko ei saisi olla pienempi kuin yksi seuraavista määristä, mikä tahansa on korkeampi: (a) 10 prosenttia oikeushenkilön maailmanlaajuisesta kokonaisliikevaihdosta; (b) 5 miljoonaa euroa vastaava määrä.

3.3 Muut artiklat

Direktiiviehdotuksen 8 artiklassa todetaan, että siltä osin kuin tietyt olosuhteet eivät kuulu 3 ja 4 artiklassa tarkoitettujen rikosten tunnusmerkistötekijöihin, jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että suhteessa 3 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin yhtä tai useampaa mainituista olosuhteista voidaan pitää raskauttavana asianhaarana. Artiklassa mainitaan seuraavat olosuhteet: (a) rikos käsittää 10 ampuma-asetta tai enemmän; (b) rikos käsittää ampuma-aserikosdirektiivin liitteen I luokan A mukaisia ampuma-aseita; (c) rikos liittyy Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/541 3 artiklassa määriteltyyn terrorismirikokseen; (d) rikos on tehty osana puitepäätöksen 2008/841/JHA 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun rikollisjärjestön toimintaa; (e) rikos on aiheuttanut vakavaa fyysistä haittaa henkilölle; (f) rikos on aiheuttanut henkilön kuoleman; (g) rikos on käsittänyt virkamiesten lahjontaa; (h) rikoksen on tehnyt julkisen viran haltija tehtäviään suorittaessaan; (i) rikoksen on tehnyt luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on aiemmin tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla 3 tai 4 artiklassa tarkoitettusta rikoksesta; (j) ampuma-aseet on kaupattu konfliktialueelle tai konfliktin jälkeiselle alueelle tai sellaiselta alueelta.

Direktiiviehdotuksen 9 artiklan mukaan jäsenvaltioiden olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että lieventävänä asianhaarana voidaan pitää sitä, että hallinto- tai oikeusviranomaisille toimitetaan tietoa, jota ne eivät olisi muuten voineet saada, edellyttäen, että tiedolla voidaan edistää jotakin seuraavista: (a) rikoksen vaikutusten estäminen tai lieveneminen; (b) muiden rikosentekijöiden tunnistaminen tai oikeuden eteen tuominen; (c) todisteiden löytäminen; (d) 3 artiklassa tarkoitettujen tulevien rikosten estäminen.

Direktiiviehdotuksen 10 artiklan mukaan jäsenvaltioiden olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 3 ja 4 artiklassa tarkoitettujen rikosten tutkintaa tai syytteenpanoa varten on käytettävissä tehokkaat ja oikeasuhteiset tutkintakeinot, kuten järjestäytynyttä rikollisuutta tai muita vakavia rikoksia koskevissa tapauksissa käytettävät.

Direktiiviehdotuksen 11 artikla velvoittaisi jäsenvaltiot kansallisten oikeusjärjestelmiensä puitteissa ottamaan käyttöön tarvittavat toimenpiteet sen estämiseksi, että laittomasti valmistetut ja kaupatut ampuma-aseet, olennaiset osat ja ampumatarvikkeet, jotka on takavarikoitu ja tuomittu menetetyiksi, eivät joudu sellaisten henkilöiden käsiin, joilla ei ole niihin oikeutta.

Direktiiviehdotuksen 12 artiklassa ovat vanhentumisaikaa koskevat säännökset. Rikoksen vanhentumisajan täytyisi artiklan 1 kohdan mukaan vastata rikoksen vakavuutta ja mahdollistaa 3 ja 4 artiklassa tarkoitettujen rikosten tutkinta, syytteenpano, oikeudenkäynti ja niistä tuomitseminen riittävän pitkään sen jälkeen, kun kyseiset rikokset on tehty, jotta niitä voidaan torjua tehokkaasti. Artiklan 2 kohdassa määritellään vanhentumisajoiksi vähintään kahdeksan, viisi, neljä tai kaksi vuotta riippuen siitä enimmäisrangaistuksesta, joka rikokselle on 5 artiklan 2 kohdan mukaan vähintään säädettävä. Artiklan 1 kohdan mukaan lainvoimaisesti tuomitun vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon vanhentumisajan olisi oltava riittävän pitkä tuomion antamisen jälkeen, sen vanhentumisajan kesto (kahdeksan, viisi, neljä tai kaksi vuotta) määräytyisi 3 kohdan mukaan vaihtoehtoisesti joko tuomitun vankeusrangaistuksen keston tai rikokselle vähintään säädettävän enimmäisrangaistuksen perusteella. Artiklan 4 kohdan mukaan 4 artiklassa tarkoitettujen rikosten vanhentumisaikojen tulisi vastata sen 3 artiklassa tarkoitettun rikoksen vanhentumisaikaa, johon rikos liittyy. Poiketen siitä, mitä 2 kohdan a alakohdassa ja 3 kohdan b alakohdassa säädetään, jäsenvaltiot voisivat asettaa kahdeksaa vuotta lyhyemmän vanhentumisajan, ei kuitenkaan lyhyemmän kuin neljä vuotta, edellyttäen, että vanhentumisaika voidaan keskeyttää tai sitä voidaan lykätä (5 kohta).

Direktiiviehdotuksen 13 artiklan 1 kohta velvoittaisi jäsenvaltion ulottamaan lainkäyttövaltansa 3 ja 4 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin, jos (a) rikos on tehty kokonaan tai osittain sen alueella; (b) rikos on tehty aluksessa tai ilma-aluksessa, joka on rekisteröity siinä jäsenvaltiossa tai purjehtii sen lipun alla; (c) rikoksentekijä on sen kansalainen. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion olisi ilmoitettava komissiolle päätöksestään laajentaa lainkäyttövaltaansa eräisiin muihin lainkäyttövallan perusteisiin. Artiklan 3 kohdan mukaan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että lainkäyttövallan harjoittamisen ehtona ei ole kumpikaan seuraavista ehdoista: (a) teko on rikos tekopaikassa; (b) syyte voidaan nostaa vain rikoksen tekopaikkana olevan valtion toimittaman tiedon välittämisen perusteella. Artiklan 4 kohdassa säänneltäisiin yhteistyöstä lainkäyttövallan käyttämisen selvittämiseksi useampaa jäsenvaltiota koskevien rikosten osalta.

Direktiiviehdotuksen 14 artiklan mukaan jäsenvaltioiden olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet direktiivin soveltamisalaan liittyvän koulutuksen antamiseksi tuomareille, syyttäjille, poliiseille ja oikeusalan henkilöstölle sekä toimivaltaisten viranomaisten henkilöstölle.

Direktiiviehdotuksen 15 artiklassa ovat säännökset toimivaltaisten viranomaisten välisestä koordinoinnista ja yhteistyöstä jäsenvaltioissa. Artiklan 1 kohdan mukaan jokaisen jäsenvaltion olisi nimettävä yksittäinen kansallinen ampuma-asealan yhteyspiste strategisilla ja operatiivisilla tasoilla tapahtuvaa koordinoitua ja yhteistyötä varten koskien kaikkia toimivaltaisia viranomaisia, jotka osallistuvat ampuma-aseisiin liittyvien rikosten ehkäisemiseen ja niiden torjuntaan. Kohdassa mainitaan tehtäviä, joita yhteyspisteen olisi vähintään hoidettava. Niihin kuuluisivat muiden ohessa tietojen kerääminen, analysointi ja vaihtaminen strategisia ja operatiivisia tarkoituksia varten, tiedustelukuvan luominen ja päivittäminen, rikostutkintojen tukeminen ja kansainvälisen yhteistyön edistäminen. Artiklan 2 kohdassa säänneltäisiin keskuspisteen toiminnan tarkempaa järjestämistä.

Direktiiviehdotuksen 16 artikla koskee jäsenvaltioiden sekä komission ja unionin elinten, toimistojen tai virastojen välistä yhteistyötä. Artiklan 1 ja 2 kohta sisältäisivät sääntelyä informaatiovelvollisuudesta rajat ylittävien rikosten tilanteissa ja yhteistyöstä 3 ja 4 artiklassa tarkoitettujen rikosten vastaisessa taistelussa. Lisäksi 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voisivat päättää sellaisten digitaalisten teknisten suunnittelutiedostojen yhteisestä testauksesta, joiden epäillään koskevan ampuma-aseita, olennaisia osia tai ampumatarvikkeita.

Direktiiviehdotuksen 17 artiklassa olisivat säännökset takavarikoitujen ampuma-aseiden rekisteröimisestä. Artiklan 1 kohdan mukaan sen tulisi tapahtua direktiivin liitteen vähimmäistietoaineistoa käyttäen.

Direktiiviehdotuksen 18 artikla koskee jäsenvaltioiden tilastotietoihin liittyviä velvollisuuksia. Artiklan 1 kohdan mukaan tietojen keräämistä, kehittämistä, tuottamista ja levittämistä varten olisi oltava digitaalinen järjestelmä. Artiklan 2 kohdassa määritellään vähimmäistiedot, jotka jäsenvaltion olisi toimitettava komissiolle täytäntöönpanoa seuraavana kuudentena vuonna 31.7. mennessä, minkä jälkeen tiedot olisi toimitettava joka viides vuosi. Jäsenvaltio voisi toimittaa tiedot komissiolle myös vuosittain. Artiklan 3 kohdan mukaan Europolille olisi kuukausittain toimitettava digitaalisesti tiedot takavarikoituista ampuma-aseista.

Direktiiviehdotuksen 20 artiklan mukaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä varojen takaisin hankinnasta ja menetetyksi tuomitsemisesta ((EU) 2024/1260) muutettaisiin niin, että sen 2 artiklan 1 kohdassa mainitaan nyt ehdotettu direktiivi. Muutos tarkoittaisi sitä, että ehdotetun direktiivin mukaiset rikokset tulisivat muutettavan direktiivin soveltamisalaan.

Lisäksi direktiiviehdotukseen sisältyvät säännökset toimivallan siirrosta (19 artikla, perustuu 17 artiklan 2 kohtaan) ja raportoinnista (21 artikla) sekä tavanomaiset loppusäännökset direktiivin saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä (22 artikla) ja voimaantulosta (23 artikla). Komissiolle siirrettäisiin 19 artiklassa valta antaa delegoituja säädöksiä koskien ehdotetun direktiivin liitettä, joka koskee takavarikoituihin ampuma-aseisiin liittyvää vähimmäistietoaineistoa. Säädösvallan siirto ei koskisi ehdotetun säädöksen keskeisiä osia, vaan rajoittuu liitteen ajantasaistamiseen tarpeen niin vaatiessa. Kansalliset lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset tulisi saattaa voimaan viimeistään kahden vuoden kuluttua direktiivin voimaantulosta.

4 Ehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

4.1 Ehdotuksen oikeusperusta

Direktiiviehdotuksen oikeusperustana on ensinnäkin SEUT 83 artiklan 1 kohta. Sen 1 alakohdan mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämistä noudattaen annetuilla direktiiveillä säätää rikosten ja seuraamusten määrittelyä koskevista vähimmäissäännöistä erityisen vakavan rikollisuuden alalla, joka on rajat ylittävää joko rikosten luonteen tai vaikutusten johdosta tai sen vuoksi, että niiden torjuminen yhteisin perustein on erityisesti tarpeen. Kyseisiin erityisen vakavan rikollisuuden aloihin kuuluu 2 alakohdan mukaan muiden ohessa laiton asekauppa.

Lisäksi direktiiviehdotuksen oikeusperustana mainitaan SEUT 83 artiklan 2 kohta, jonka mukaan, kun jäsenvaltioiden lakien ja asetusten lähentäminen rikosoikeuden alalla osoittautuu välttämättömäksi jonkin unionin politiikan tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi alalla, jolla on toteutettu yhdenmukaistamistoimenpiteitä, tällä alalla voidaan direktiivein säätää rikosten ja seuraamusten määrittelyä koskevista vähimmäissäännöistä. Nämä direktiivit annetaan kyseisten yhdenmukaistamistoimenpiteiden hyväksymisessä noudatetun tavallisen tai erityisen lainsäätämistä mukaisesti. Ehdotuksessa todetaan, että asepolitiikan alue, erityisesti ampuma-aseiden, olennaisten osien ja ampumatarvikkeiden hankkimista, hallussapitoa, kauppaa EU:n sisällä, tuontia ja vientiä koskevat ehdot ovat jo olleet harmonisoinnin kohteena ampuma-asedirektiivin ja ampuma-aseasetuksen myötä.

EU-tuomioistuin on vakiintuneesti katsonut, että unionin lainsäätäjän olisi mahdollisuuksien mukaan pyrittävä aina käyttämään vain yhtä oikeusperustaa. Kahden tai useamman rinnakkaisen oikeusperustan käyttäminen on poikkeuksellinen ratkaisu. Se on EU-tuomioistuimen mukaan mahdollista silloin, kun on kyse toimesta, jolla on useampi samanaikainen tarkoitus tai sillä on useita osatekijöitä, joita ei voida erottaa toisistaan ja joista mikään ei ole toiseen nähden toisarvoinen ja välillinen. Valtioneuvoston arvion mukaan tämä edellytys täyttyy, sillä ehdotuksen soveltamisala on laajempi kuin SEUT 83 artiklan 1 kohdan mukainen laiton asekauppa. Näin ollen oikeusperustaksi tarvitaan myös SEUT 83 artiklan 2 kohta.

Useamman oikeusperustan käyttäminen edellyttää myös sitä, että ne ovat keskenään yhteensopivia päätöksentekomenettelyn osalta. Valtioneuvoston arvion mukaan tämäkin edellytys täyttyy. Myös SEUT 83 artiklan 2 kohta johtaa tässä tapauksessa tavallisen lainsäätämistä mukaisesti käyttämiseen, koska ampuma-aseita koskevat yhdenmukaistamistoimet (ampuma-asedirektiivi ja ampuma-aseasetus) on annettu noudattaen tavallista lainsäätämistä mukaisesti. Lisäksi molempien oikeusperustojen mukaan neuvosto tekee tässä tapauksessa ratkaisunsa määränemistöllä.

Valtioneuvoston alustavan arvion mukaan ehdotetut oikeusperustat ovat asianmukaisia, mutta jatkoneuvotteluissa on vielä syytä arvioida tarkemmin niiden soveltuvuutta ampuma-aseiden, niiden olennaisten osien ja ampumatarvikkeiden digitaalisiin teknisiin suunnittelutiedostoihin liittyviin tekoihin (direktiiviehdotuksen 3 artiklan 1 kohdan e ja f alakohta). Koska EU on liittynyt ampuma-asepöytäkirjaan, direktiiviehdotuksen 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisten tekojen eli ampuma-aseiden ja niiden olennaisten osien merkinnän (merkintöjen) väärentämisen tai laittoman hävittämisen, poistamisen tai muuttamisen osalta merkityksellisiä oikeusperustan olemassaoloa arvioitaessa ovat ampuma-asepöytäkirjan 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja 8 artiklan merkintöjä koskevat määräykset.

4.2 Ehdotuksen suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

SEUT 4 artiklan 2 kohdan j alakohdan mukaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella sovelletaan unionin ja jäsenvaltioiden kesken jaettua toimivaltaa. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 5 artiklan 3 kohdan mukaan toissijaisuusperiaatteen mukaisesti unioni toimii aloilla, jotka eivät kuulu sen yksinomaiseen toimivaltaan, ainoastaan jos ja siltä osin kuin jäsenvaltiot eivät voi keskushallinnon tasolla tai alueellisella taikka paikallisella tasolla riittävällä tavalla saavuttaa suunnitellun toiminnan tavoitteita, vaan ne voidaan suunnitellun toiminnan laajuuden tai vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla. Viimeksi mainitun artiklan 4 kohdan mukaan suhteellisuusperiaatteen mukaisesti unionin toiminnan sisältö ja muoto eivät saa ylittää sitä, mikä on tarpeen perussopimusten tavoitteiden saavuttamiseksi.

4.2.1 Toissijaisuusperiaatteen noudattaminen

Direktiiviehdotuksen mukaan koordinoitujen EU-tason toimet ampuma-aseisiin liittyvien rikosten kriminalisoimiseksi ja rangaistusten harmonisoimiseksi ovat tehokkaampia kuin erilliset kansalliset toimenpiteet. Unionin laajuinen oikeudellinen kehys poistaisi olemassa olevat puutteet siinä, miten jäsenvaltiot panevat täytäntöön YK:n ampuma-asepöytäkirjaa, parantaisi rajat ylittävää yhteistyötä tutkinnoissa ja syyttämisisä, ja johtaisi suurempaan turvallisuuteen ja ampuma-aseväkivallan vähentymiseen.

Direktiiviehdotuksessa todetaan, että lisäksi johdonmukaista ja yhdenmukaista tietojen keräämistä takavarikoiduista ampuma-aseista edellyttävä EU:n lainsäädäntö parantaisi lainvalvontavirkamiesten ja päättäjien kykyjä, mahdollistaen paremman resurssien kohdentamisen sekä uhkien ja politiikan arvioinnin. Vahvempi harmonisoitu EU-toiminta myös tukisi ehdotuksen mukaan laajempia turvallisuustavoitteita, sillä ampuma-aserikokset liittyvät tiiviisti terrorismiin, rahanpesuun, huumausainekauppaan ja muihin järjestäytyneen rikollisuuden tyypeihin – lopulta vahvistaen Euroopan kokonaisvaltaista sisäistä turvallisuutta.

Valtioneuvosto pitää komission toissijaisuusperiaatteen noudattamiselle esittämiä perusteluja merkityksellisinä. Ampuma-aserikollisuus on rajat ylittävää rikollisuutta, mihin liittyy myös mahdollisuus tehdä rikoksia verkossa. Valtioiden välisen viranomaisten yhteistyön merkitys korostuu, mihin liittyy ampuma-aserikoksia koskevan lainsäädännön harmonisoinnin tarve. Valtioneuvoston alustavan arvion mukaan ehdotus on toissijaisuusperiaatteen mukainen.

4.2.2 Suhteellisuusperiaatteen noudattaminen

Direktiiviehdotuksessa todetaan, että SEU 5 artiklan 4 kohdassa määritellyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti ehdotettu direktiivi rajoittuu siihen, mikä on tarpeen ja oikeasuhtaista lainsäädännön luomiseksi tämän alan rikoksista. Erityisesti laitonta hallussapitoa koskevat säännökset ottavat huomioon hallinnollisen oikeuden kansalliset perinteet, jotka

edellyttävät rikollista tarkoitusta, eikä keskitytä huolimattomuuteen. Lisäksi ehdotettu harmonisoitu rikos ampuma-aseiden, niiden olennaisten osien ja ampumatarvikkeiden digitaalisten teknisten suunnittelutiedostojen laittomasta hallussapidosta, laittomasta luomisesta ja laittomasta levittämisestä sisältää toimenpiteitä, jotta varmistetaan oikeasuhtaisuus suhteessa teollisuuden ja kansalaisten oikeutettuihin etuihin. Tämän rikoksen painopiste on laittomassa käytössä, mikä tarkoittaa, että valtuutettuja kauppiaita ja välittäjiä ei estettäisi tukeutumasta suunnittelutiedostoihin.

Direktiiviehdotuksen mukaan tutkintakeinoja ja tietojen vaihtamista koskevat toimenpiteet on sisällytetty vain siinä laajuudessa kuin on tarpeen ehdotetun rikosoikeudellisen kehyksen tehokasta toimintaa varten.

Valtioneuvoston alustavan arvion mukaan ehdotus on pääosin suhteellisuusperiaatteen mukainen, kun otetaan huomioon muutkin kuin komission periaatteen noudattamiselle esittämät perusteet. Neuvotteluissa on kuitenkin vielä tarpeen tarkastella ehdotuksen suhteellisuusperiaatteen mukaisuutta sen varmistamiseksi, että ehdotetut uudet velvoitteet eivät mene pidemmälle kuin on tarpeen direktiiviehdotuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Suhteellisuusperiaatteen kannalta neuvotteluissa on vielä kiinnitettävä huomiota riittävän kansallisen liikkumavaran säilyttämiseen erityisesti seuraamuksiin sekä hallinnolliseen taakkaan ja siitä aiheutuviin kustannuksiin liittyen.

5 Ehdotuksen vaikutukset

5.1 Vaikutukset Suomen lainsäädäntöön

5.1.1 Rikoksia koskevat artiklat

Aserikoksista säädetään rikoslain (39/1889) 41 luvussa, jonka 1 §:ssä ovat ampuma-aserikosta koskevat säännökset. Pykälää on muutettu EU:n ampuma-aseita koskevan sääntelyn kehittymisen myötä ja Suomen liittyessä ampuma-asepöytäkirjaan. Alustavan arvion mukaan rikoslain 41 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään ampuma-aserikoksena rangaistaviksi ne teot, jotka direktiiviehdotuksen 3 artiklan 1 kohdan a-d alakohta velvoittavat säätämään rangaistavaksi. Pykälän 2 momenttiin on kuitenkin aiheellista tehdä ampuma-aseasetusta koskeva päivitys. Momentissa viitattu asetus on sittemmin korvattu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2025/41 ampuma-asepöytäkirjan 10 artiklan täytäntöönpanosta, jota asetusta tässä yhteydessä kutsutaan ampuma-aseasetukseksi.

Direktiiviehdotuksen 3 artiklan 1 kohdan e ja f alakohdan mukaiset digitaalisia teknisiä suunnittelutiedostoja koskevat teot ovat valmisteluluonteisia tekoja, jotka edeltävät ampuma-aserikoksen yritystä ja jotka eivät ole rikoslain 41 luvun mukaan rangaistavia. Näin ollen suunnittelutiedostoja koskevien kriminalisointien sisältyminen direktiiviin edellyttäisi rikoslainsäädännön täydentämistä.

Direktiiviehdotuksen 4 artiklan mukaan yllytyksen ja avunannon 3 artiklassa tarkoitettuun rikokseen tulisi olla rangaistavaa samoin kuin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen rikosten yrityksen. Direktiiviehdotuksen 3 artiklan 1 kohta edellyttäisi siinä tarkoitettujen rikosten säätämistä rangaistavaksi vain tahallisina. Se huomioon ottaen yllytys ja avunanto niihin rikoksiin olisivat rikoslain 5 luvun 5 §:n ja 6 §:n 1 momentin mukaan rangaistavia. Ampuma-aserikoksen yritys on rikoslain 41 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan rangaistava. Jos direktiivi tulee sisältämään ehdotuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti velvoitteen säätää digitaalisten teknisten suunnittelutiedostojen levittämistä koskeva teko rangaistavaksi myös

huolimattomuudesta tehtynä, rikoslain yllytystä ja avunantoa koskevat säännökset eivät kata sillä tavoin tehtyjä tekoja.

5.1.2 Seuraamuksia koskevat artikkelit

Direktiiviehdotuksen 5 artiklan 2 kohdan mukaan, riippuen siitä, mikä 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu rikos on kysymyksessä, enimmäisrangaistuksen tulisi olla vähintään kahdeksan, neljä, viisi tai kaksi vuotta vankeutta. Näistä enimmäisrangaistuksista viimeinen koskee kohdan e ja f alakohdassa tarkoitettuja digitaalisiin teknisiin suunnittelutiedostoihin liittyviä tekoja, jotka eivät ole Suomessa rangaistavia.

Rikoslain 41 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan ampuma-aserikoksesta tuomitaan sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen, joten ehdotuksen mukaiset enimmäisrangaistukset edellyttäisivät ampuma-aserikoksen enimmäisrangaistuksen merkittävää korottamista ja myös enimmäisrangaistuksen eriytymistä eri tasoille ampuma-aserikoksen teotavasta riippuen. On myös huomattava, että enimmäisrangaistuksen ollessa rikoslain mukaan neljä, viisi tai kahdeksan vuotta vankeutta vähimmäisrangaistus on pääasiallisesti neljän kuukauden vankeusrangaistus. Jos direktiivissä kaupaksi määritely tekotapa ei liity ampuma-aseiden, olennaisten osien tai ampumatarvikkeiden vientiin, tuontiin tai kauttakulkuun, olisi mahdollista säilyttää nykyinen kahden vuoden enimmäisvankeusrangaistus.

Direktiiviehdotuksen 5 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että 3 ja 4 artiklan mukaisia rikoksia tehneille luonnollisille henkilöille voidaan vankeusrangaistusten lisäksi määrätä tiettyjä rikosoikeudellisia tai muita kuin rikosoikeudellisia seuraamuksia tai toimenpiteitä. Kohdassa mainitaan myös sellaisia seuraamuksia ja toimenpiteitä, jotka eivät Suomen lainsäädännön mukaan voi tulla kysymykseen rikoksen seuraamuksena tai siitä johtavana toimenpiteenä ja joiden osalta direktiivin tuleminen velvoittavaksi edellyttäisi lainsäädännön muuttamista.

Direktiiviehdotuksen 6 artiklan mukaan jäsenvaltioiden tulisi ulottaa oikeushenkilön vastuu 3 ja 4 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin. Oikeushenkilön seuraamuksista olisivat säännökset 7 artiklassa. Suomessa rikosoikeuden alan direktiiveihin sisältyvät oikeushenkilön vastuuta koskevat velvoitteet toteutetaan oikeushenkilön rangaistusvastuuna, josta säädetään rikoslain 9 luvussa. Mainitun luvun 1 §:n 1 momentin mukaan oikeushenkilö voidaan tuomita yhteisösakkoon, jos se on rikoslaissa säädetty rikoksen seuraamukseksi. Oikeushenkilön rangaistusvastuu kattaa myös oikeushenkilön toiminnassa tapahtuneen yllytyksen ja avunannon rikokseen ja rikoksen yrityksen. Aserikoksia koskevassa rikoslain 41 luvussa oikeushenkilön rangaistusvastuuta ei ole liitetty mihinkään luvun rikokseen, joten näiltä osin lainsäädäntöä olisi täydennettävä ampuma-aseisiin liittyviä rikoksia koskevalla oikeushenkilön rangaistusvastuulla.

Rikoslain 9 luvun 5 §:n mukaan alin yhteisösakon rahamäärä on 850 ja ylin 850 000 euroa. Tämä asteikko ei ole yhteensovittavissa direktiiviehdotuksen 7 artiklan 4 ja 5 kohdan kanssa. Kun Suomessa saatettiin kansallisesti voimaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi unionin rajoittavien toimenpiteiden rikkomiseen liittyvien rikosten ja seuraamusten määrittelystä ja direktiivin (EU) 2018/1673 muuttamisesta ((EU) 2024/1226), rikoslain 46 luvun 13 §:n 2 momenttiin otettiin säännös, jonka mukaan, poiketen siitä, mitä 9 luvun 5 §:ssä säädetään, pakoterikoksen, törkeän pakoterikoksen ja tuottamuksellisen pakoterikoksen johdosta tuomittavan yhteisösakon ylin rahamäärä on viisi prosenttia oikeushenkilön liikevaihdosta, kuitenkin vähintään 850 000 ja enintään 40 miljoonaa euroa. Direktiivi- ja rikoskohtaisten yhteisösakon enimmäismäärää koskevien poikkeussäännösten säätäminen ei ole

perusteltua. Yleisemmät yhteisösakon enimmäismäärää koskevat lainsäädäntömuutokset on tarkoitus toteuttaa ympäristörikoksia koskevan direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä.

Direktiiviehdotuksen 7 artiklan 2 kohdassa sakkojen lisäksi mainituista seuraamuksista jotkin ovat sellaisia Suomessa käytössä olevia seuraamuksia tai toimenpiteitä, joita kansallinen lainsäädäntö tuntee esimerkiksi lupien epäämisinä tai peruuttamisena taikka liiketoimintakieltona. Kun otetaan huomioon se, että kohta ei esimerkinomaisuutensa vuoksi nimenomaisesti velvoita säätämään rangaistavaksi kaikkia kohdassa mainittuja lisäseuraamuksia, kohdan ei voi katsoa näiltä osin edellyttävän lainsäädäntömuutoksia. Direktiiviehdotuksen 7 artiklan 3 kohdan vaatimukset oikeushenkilölle määrättävän sakon määrästä päätettäessä huomioon otettavista seikoista näyttävät riittävästi vastaavan rikoslain 9 luvun 6 §:n säännöksiä yhteisösakon mittaamisperusteista.

5.1.3 Muut rikosoikeudellista sääntelyä koskevat artiklat

Direktiiviehdotuksen 9 artiklan mukaan jäsenvaltioiden olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että tiettyjä asianhaaroja voidaan pitää lieventävinä asianhaaroina rangaistuksen määräämisessä. Toisin kuin 8 artiklassa tarkoitettujen raskauttavien asianhaarojen kohdalla ja toisin kuin viimeaikaisissa rikosoikeuden alan direktiiveissä (pakoterikokset ja ympäristörikokset), riittävää ei olisi, että kansallisesti säädetään vähintään yhdestä 9 artiklassa mainitusta asianhaarasta.

Rikoslaisissa ei säädetä rangaistuksen lieventämisperusteiksi direktiiviehdotuksen 9 artiklan b kohdan (muiden rikoksentehtävien tunnistaminen tai oikeuden eteen tuominen) ja d kohdan (3 artiklassa tarkoitettujen tulevien rikosten estäminen) mukaisia olosuhteita. Kohdista ensiksi mainitun osalta voidaan todeta, että Suomen oikeusjärjestelmässä ei ole niin sanottua kruununtodistajajärjestelmää, jolla omaa rangaistusta saa alennettua sillä, että auttaa saattamaan muita henkilöitä rikosoikeudelliseen vastuuseen. Näihin kohtiin liittyen tarvitsisi siis säätää direktiivin rikoksia koskevia lieventämisperusteita.

Jos rikos on tehty Suomen alueen ulkopuolella, Suomen lain soveltaminen voidaan rikoslain 1 luvun 11 §:n 1 momentin nojalla perustaa 6 §:ään vain, jos rikos myös tekopaikan lain mukaan on rangaistava ja siitä olisi voitu tuomita rangaistus myös tämän vieraan valtion tuomioistuimessa (kaksoisrangaistavuuden vaatimus). Rikoksesta ei silloin Suomessa saa tuomita ankarampaa seuraamusta kuin siitä tekopaikan laissa säädetään. Rikoskohtaisista poikkeuksista kaksoisrangaistavuuden vaatimukseen säädetään rikoslain 1 luvun 11 §:n 2 momentissa. Direktiiviehdotuksen 13 artiklan 3 kohdan a alakohdassa todetun perusteella viimeksi mainittua momenttia tulisi muuttaa niin, että kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta luovutaan 3 ja 4 artiklassa tarkoitettujen rikosten osalta, jos rikoksentehtäjä on Suomen kansalainen. Suomen kansalaiseen rinnastuu rikoslain 1 luvun 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö eli henkilö, joka 1) rikoksen tekohetkellä asui tai oikeudenkäynnin alkaessa asuu pysyvästi Suomessa sekä 2) henkilö, joka tavataan Suomesta ja oikeudenkäynnin alkaessa on Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalainen taikka tällöin pysyvästi asuu jossakin näistä maista.

Direktiiviehdotuksen 13 artiklan 2 kohdassa mainitut lainkäyttövallan perusteet, joihin laajentamisesta jäsenvaltion olisi ilmoitettava komissiolle, eivät olisi jäsenvaltion pakosti omaksuttavia. Kohdassa mainitut oikeushenkilön hyväksi tehtäviä rikoksia koskevat perusteet eivät kokonaan täyty nykyisen lainsäädännön perusteella. Rikoksen käsitteleminen Suomessa ei edellytä direktiiviehdotuksen 13 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaista tiedon saamista tekopaikan valtiolta.

5.1.4 Muut artikkelit

Direktiiviehdotuksen 15 artikla koskee toimivaltaisten viranomaisten välistä koordinoitua ja yhteistyötä jäsenvaltioissa ja velvoittaa 1 kohtansa mukaan jokaisen jäsenvaltion nimeämään yksittäisen kansallisen ampuma-asealan yhteyspisteen kohdassa määritellyjä tehtäviä varten. Artiklan 2 kohdan mukaan tällaisella yksiköllä tulisi olla asianmukainen rakenne ja riittävästi henkilöstöä ja resursseja. Artiklassa ei säänneltäisi tarkemmin sitä, minkä viranomaisten koordinoitua ja yhteistyötä siinä asetetut velvoitteet koskevat. Artiklan täytäntöönpano saattaa Suomessa edellyttää poliisissa tämän tehtäväkokonaisuuden nykyisten vastuiden, rakenteiden ja menettelyjen uudelleenarvioitua sekä niiden mahdollista uudelleenjärjestämistä.

Direktiiviehdotuksen 17 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että takavarikoidut aseet rekisteröidään käyttäen direktiivin liitteen mukaista vähimmäistietoaineistoa. Artiklan täytäntöönpanolla saattaa olla vaikutuksia poliisin nykyisiin menettelyihin, tietojen käsittelyyn ja työnjakoon. Tässä vaiheessa vaikutusten tarkkaa laajuutta ei ole vielä mahdollista arvioida.

Direktiiviehdotuksen 18 artikla koskee tilastotietoihin liittyviä jäsenvaltioiden velvollisuuksia. Kysymyksessä olevista tilastointiin liittyvistä tehtävistä ei Suomessa säädetä lailla. Rikoksista on tällä hetkellä saatavissa 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja Tilastokeskuksen oikeustilastoista ja ampuma-aserikoksia käsittelevien viranomaisten tiedonhallintajärjestelmistä. Artiklan 3 kohtaan liittyy se, että poliisilla ei ole takavarikoiduista aseista kattavaa tilastoa eikä sellaista saada automaattisesti poliisiasiain tietojärjestelmästä (PATJA).

5.2 Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan

Direktiiviehdotuksessa todetaan taloudellisten vaikutusten osalta, että lainsäädäntöehdotuksen täytäntöönpano johtaisi tehokkaampiin tutkintoihin sekä ampuma-aseisiin ja olennaisiin osiin liittyvien rikosten laajempaan ulottuvuuteen, minkä seurauksena jäsenvaltiot tarvitsisivat lisähenkilöstöä ampuma-aserikoksia koskevien tapausten mahdollisen kasvun takia niiden tutkimiseen ja niistä syyttämiseen. Tämän henkilöstön kasvun kustannuksiksi on arvioitu komission toimesta 4 069 175 euroa vuosittain yhteensä kaikissa jäsenvaltioissa vähintään viiden ensimmäisen vuoden aikana.

Direktiiviehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden rikosteknisten yksikköjen hallinnollisten kustannusten odotetaan kasvavan suhteessa takavarikoitujen ampuma-aseiden lukumäärään. Tällaisten kustannusten on arvioitu komission toimesta olevan 574 564 euroa vuodessa ballististen raporttien hallinnollisiin kustannuksiin kaikissa 27 jäsenvaltiossa ja lisäksi 332 107 euroa vuodessa digitaalisten teknisten suunnittelutiedostojen ballistisiin raportteihin.

Direktiiviehdotuksessa todetaan vielä, että lisäksi hallinnollisiksi kustannuksiksi kansallisten ampuma-asealan yhteyspisteiden täydellisestä perustamisesta ja kehittämisestä kaikissa 27 jäsenvaltiossa arvioidaan komission toimesta 12 070 917 euroa ja ampuma-aseisiin liittyvien tietojen harmonisoinnista kansallisissa tietokannoissa yhteensä 10 800 000 euroa kaikissa 27 jäsenvaltiossa.

Direktiiviehdotuksessa todetuista taloudellisista vaikutuksista ei voida tehdä vielä pitkälle meneviä johtopäätöksiä siitä, minkälaisia kustannuksia jäsenvaltioille ja samalla Suomelle tulee lopulta aiheutumaan. Ehdotuksessa ei ole myöskään todettu kaikkia niitä seikkoja, jotka voivat aiheuttaa lisäkustannuksia jäsenvaltioille.

Rikosprosessissa toimivien viranomaisten työmäärää lisäävää vaikutusta olisi sillä, että direktiiviehdotuksen mukaan rangaistavaksi tulee säätää ampuma-aseiden, niiden olennaisten osien ja ampumatarvikkeiden digitaalisiin teknisiin suunnittelutiedostoihin liittyviä tekoja. Työmäärän lisäykseen johtaisi myös se, että direktiiviehdotuksen mukaisiin rikoksiin syyllistyneille luonnollisille henkilöille tulee voida määrätä vankeusrangaistusten lisäksi tiettyjä rikosoikeudellisia tai muita kun rikosoikeudellisia seuraamuksia tai toimenpiteitä ja että rikoksiin liitetään oikeushenkilön rangaistusvastuu. Uusien seuraamusten määräämisedellytysten selvittämisen, seuraamusharkinnan ja seuraamusten määräämisen lisäksi lisättyä aiheutuisi seuraamusten toteuttamisesta tai täytäntöönpanosta. Uusien rikosten rangaistavaksi säätämällä ja uusien seuraamusten käyttöönottamisella saattaisi olla myös tietojärjestelmämuutoksia edellyttäviä ja kustannuksia aiheuttavia vaikutuksia. Tällaiset rikoksiin ja seuraamuksiin liittyvät vaikutukset viranomaisten toimintaan ja sellaisista vaikutuksista aiheutuvat taloudelliset vaikutukset eivät ole vielä arvioitavissa.

Direktiiviehdotuksen mukaiset rikoksille vähintään säädettävät enimmäisvankeusrangaistukset tarkoittaisivat kansallisen rangaistuskäytännön merkittävää ankaroitumista, mikä johtaisi vankeusrangaistuksen käytön ja ehdottomien vankeusrangaistusten lisääntymiseen sekä tuomittavien ehdottomien vankeusrangaistusten keston pidentymiseen. Tällä voisi olla merkittäväkin vaikutusta ehdottoman vankeusrangaistuksen täytäntöönpanokustannuksiin ja muidenkin seuraamusten kustannuksiin. Nämäkään vaikutukset eivät ole tässä vaiheessa vielä tarkemmin arvioitavissa.

Lisäkustannuksia voi aiheutua myös direktiiviehdotuksen koulutusta koskevista artikloista. Kansallisen ampuma-asealan yhteyspisteen järjestämisestä voi aiheutua joiltain osin taloudellisia vaikutuksia riippuen siitä, missä laajuudessa tehtävien hoitaminen edellyttää poliisissa organisatorisia muutoksia, henkilöresurssien uudelleenkohdentamista tai muita toimeenpanotoimia. Taloudellisia vaikutuksia saattaa aiheutua myös tilastoinnin lisävelvoitteista.

Ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia ja vaikutuksia viranomaisten toimintaan on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan tarkentamaan neuvottelujen edetessä. Kansallisesta rahoituksesta päätetään julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvioiden valmistelun yhteydessä.

6 Ehdotuksen suhde perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin

Direktiiviehdotuksessa sillä todetaan olevan myönteinen vaikutus EU-kansalaisten turvallisuuden varmistamiseen. Ehdotuksessa nostetaan esiin Euroopan unionin perusoikeuskirjan mukaisista perusoikeuksista ja -vapauksista elinkeinovapaus (perusoikeuskirjan 16 artikla) ja omistusoikeus (perusoikeuskirjan 17 artikla). Ehdotuksen mukaan sillä ei muuteta ampuma-asedirektiivissä asetettuja ampuma-aseiden kaupan sekä ampuma-aseiden, olennaisten osien ja ampumatarvikkeiden laillisen omistamisen sääntöjä. Omaisuuden suojaan (perustuslain 15 §) ja elinkeinovapautteen (perustuslain 18 §) liittyvät ampuma-asedirektiivin velvoitteet on jo toteutettu Suomessa ampuma-aselakiin (1/1998) ja aserikoksia koskevaan rikoslain 41 lukuun tehdyillä muutoksilla.

Direktiiviehdotuksessa perusoikeuksia ja -vapauksia koskeva tarkastelu on suppea. Kansallisen sääntelyn näkökulmasta direktiiviehdotuksella on kytkeä myös muihin kuin perustuslain 15 ja 18 §:ssä turvattuihin perusoikeuksiin.

Ampuma-aseita koskevalla rikosoikeudellisella sääntelyllä voidaan osaltaan edistää perusoikeuksien toteutumista vähentämällä niihin kohdistuvia loukkauksia, jotka on tehty aseita hyväksi käyttäen. Tässä yhteydessä merkityksellisiä perustuslaissa turvattuja perusoikeuksia

ovat etenkin perustuslain 7 §:n mukainen oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja turvallisuuteen ja perustuslain 15 §:n mukainen omaisuuden suoja. Kysymys ei ole kuitenkaan pelkästään yksilöllisten oikeushyvien suojelusta, koska ampuma-aseita käyttäen tehdyillä rikoksilla vaarannetaan myös yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

Direktiiviehdotuksen 3 artiklan 1 kohdan e ja f alakohdassa tarkoitetut digitaalisia teknisiä suunnittelutiedostoja koskevat hankkimis-, hallussapito- ja levittämisteot liittyvät tiedon vastaanottamista koskevaan oikeuteen, joka turvataan perustuslain 12 §:n 1 momentissa, Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 19/1990) 10 artiklan 1 kappaleessa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 11 artiklan 1 kohdassa. Mainitun oikeuden väärinkäyttämiseen (tässä tapauksessa pääosin tahallinen ampuma-aseisiin liittyvien rikosten tekemisen edistäminen) voidaan jälkikäteisesti puuttua rikosoikeudella, mutta huomioon on otettava esimerkiksi perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVM 25/1994 vp, s. 5).

Rikosoikeudellisen sääntelyn valmistelussa erityinen merkitys on rikosoikeudellisella laillisuusperiaatteella, josta säädetään perustuslain 8 §:ssä. Laillisuusperiaatteesta määrätään lisäksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 49 artiklassa. Perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, joka ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ydinsisällön mukaan rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava riittävällä täsmällisyydellä ja tarkkarajaisesti siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, millainen teko tai laiminlyönti on rangaistava.

Laillisuusperiaatteen näkökulmasta direktiiviehdotuksen rikosten määritelmät edellyttävät lähempää tarkastelua sen vuoksi, että määritelmät oikeusperustoistakin johtuvista syistä pääosin perustuisivat ampuma-asedirektiivissä, ampuma-aseasetuksessa ja ampuma-asepöytäkirjassa olevaan sääntelyyn, jolloin esimerkiksi viittauksilta voidaan edellyttää riittävää tarkkuutta ja kattavuutta. Tämä ei koske digitaalisiin teknisiin suunnittelutiedostoihin liittyviä rikoksia, jotka eivät perustu muihin instrumentteihin ja joiden tarkkarajaisuuden kannalta tunnusmerkistöjen lisäksi merkityksellinen olisi suunnittelutiedostojen määritelmä.

Euroopan unionin perusoikeuskirjan 49 artiklassa määrätään rangaistusten oikeasuhtaisuuden vaatimuksesta, jonka mukaan rangaistus ei saa olla epäsuhteessa rikoksen vakavuuteen. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään usein korostanut suhteellisuusperiaatteen merkitystä lausueessaan, että rangaistussäännösten ankaruuden tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen ja rangaistusjärjestelmän kokonaisuudessaan tulee täyttää suhteellisuuden vaatimukset (esimerkiksi PeVL 16/2013 vp, s. 2/I, PeVL 26/2014 vp, s. 2/II, PeVL 56/2014 vp, s. 3/II ja PeVL 9/2016 vp, s. 6).

Rangaistusten oikeasuhtaisuuden arvioinnin kannalta huomattavaa on, että direktiiviehdotuksen mukaan vankeusrangaistuksille säädettävät vähintään kahdeksan, neljän ja viiden vuoden enimmäiskestot ovat merkittävästi pidempiä kuin ampuma-aserikokselle kansallisesti säädetty kahden vuoden enimmäisvankeusrangaistus. Ampuma-aserikoksen vakavimpia tekemuotoja koskeva törkeän ampuma-aserikoksen enimmäisrangaistus on rikoslain 41 luvun 3 §:n mukaan neljä vuotta vankeutta. Kysymys ehdottomien vankeusrangaistusten lukumäärästä ja kestosta on merkityksellinen perustuslain 7 §:ssä turvatun henkilön ja tässä tapauksessa vankeuteen tuomittavan henkilön henkilökohtaisen vapauden kannalta. Digitaalisiin teknisiin suunnittelutiedostoihin liittyviä tekoja koskevaa kansallista vertailukohtaa ei ole.

Suhteellisuusperiaatteen toteutumisen arvioinnin kannalta merkityksellistä on myös se, että oikeushenkilölle määrättävän sakon määräytymisperusteiden mukaan enimmäissakon tulisi direktiiviehdotuksen mukaan liikevaihtoon perustuvassa vaihtoehdossa olla vähintään 20 tai 10

prosenttia oikeushenkilön maailmanlaajuisesta kokonaisliikevaihdosta. Nämä prosenttimäärät ovat selvästi korkeampia kuin muissa rikosoikeuden alan direktiiveissä, joissa tällainen laskentatapa on omaksuttu (ympäristörikoksia koskevassa direktiivissä (EU) 2024/1203 prosenttimäärät ovat 5 ja 3 sekä pakoterikoksia koskevassa direktiivissä (EU) 2024/1226 prosenttimäärät ovat 1 ja 5).

Direktiiviehdotuksen 5 artiklan 3 kohta koskee sellaisia vankeusrangaistusten lisäksi määrättäviä seuraamuksia, joiden määräämisen luonnolliselle henkilölle tulee olla mahdollista. Kohdan c alakohdassa mainitaan kielto toimia oikeushenkilössä samantyyppisessä johtavassa asemassa kuin se, jota on käytetty rikoksen tekemiseen. Todettu seuraamus liittyy perustuslain 18 §:ssä turvattuun oikeuteen työhön ja elinkeinovapauteen. Luonnollinen henkilö voidaan määrätä liiketoimintakieltoon liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 3 §:n nojalla liiketoiminnassa tapahtuneen rikollisen toiminnan vuoksi. Direktiiviehdotuksen alakohdassa ei kuitenkaan suljeta pois pysyvää kieltä, jota kansallinen lainsäädäntö ei tunne.

Luonnolliselle henkilölle mahdollisten lisäseuraamusten piiriin tulisi direktiiviehdotuksen 5 artiklan 3 kohdan e alakohdan mukaan kuulua myös väliaikainen kielto asettua ehdolle julkiseen virkaan, joka seuraamus on merkityksellinen perustuslain 14 §:ssä turvattujen vaali- ja osallistumisoikeuksien kannalta ja voi olla merkityksellinen myös perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattun työn tai ammatin harjoittamisen oikeuden kannalta.

Direktiiviehdotuksen 7 artiklan 2 kohdan mukaisilla sakkojen lisäksi oikeushenkilöille määrättävillä seuraamuksilla on kytkentää myös perusoikeuksiin. Perusoikeudet suojaavat välillisesti myös oikeushenkilöitä, koska oikeushenkilön asemaan puuttuminen saattaa vaikuttaa oikeushenkilön taustalla olevien henkilöiden oikeuksiin. Kohdan seuraamukset liittyvät erityisesti perustuslain 15 §:ään (omaisuudensuoja) ja 18 §:ään (oikeus työhön ja elinkeinovapaus). Kohdan sanamuoto on kuitenkin tulkittavissa niin, että kohdan seuraamusluettelo on esimerkinomainen ja kohta ei velvoita säätämään kaikista kohdassa mainituista lisäseuraamuksista. Näin ollen jäsenvaltioilla olisi mahdollisuus harkita direktiivin täytäntöönpanovaiheessa sellaisten lisäseuraamusten käyttöön ottamista, joita Suomessa ei vielä ole, myös perus- ja ihmisoikeuksien ja perustuslain näkökulmasta.

7 Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 22 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat rikosoikeutta koskevat asiat 18 §:n 25 kohdassa säädetyin poikkeuksin. Jälkimmäisen kohdan mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat asiat, jotka koskevat teon rangaistavaksi säätämistä ja rangaistuksen määräämistä, kun kysymys on maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta. Direktiivissä säänneltävä rikosoikeudellinen lainsäädäntö ei kuulu 18 §:n muiden kohtien perusteella maakunnan lainsäädäntövaltaan. Valtakunnalla on lainsäädäntövalta Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 23 kohdan mukaan myös asioissa, jotka koskevat lainkäyttöä ottaen huomioon 25 ja 26 §:n säännökset, esitutkintaa sekä tuomioiden ja rangaistusten täytäntöönpanoa. Maakunnan lainsäädäntövaltaan ei kuulu muukaan direktiivin mukainen sääntely.

8 Ehdotuksen käsittely Euroopan unionin toimielimissä ja muiden jäsenvaltioiden kannat

Neuvosto ja Euroopan parlamentti eivät ole vielä käsitelleet ehdotusta.

Direktiiviehdotusta on käsitelty neuvoston rikosasiayhteistyön työryhmässä (COPEN) 9.3., 26.3. ja 8.4.2026. Jäsenvaltiot ovat esittäneet vasta alustavia kantoja, joista ei voi vielä tehdä

pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Puheenjohtajan tavoitteena on saavuttaa ehdotuksesta neuvoston yleisnäkemyks 5.6.2026 oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa.

Euroopan parlamentissa vastuuvaiokunta on kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta (LIBE).

9 Ehdotuksen kansallinen käsittely

U-kirjelmä on valmisteltu oikeusministeriössä yhteistyössä sisäministeriön kanssa. Kirjelmäluonnosta on käsitelty oikeus- ja sisäasiat -jaoston (EU 7) kirjallisessa menettelyssä 25.–27.3.2026.

10 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa ehdotuksen tavoitetta suojella EU-kansalaisia laittomien ampuma-aseiden uhalta. Valtioneuvosto katsoo ampuma-aserikollisuuden kansainvälisen ja kansallisen tilannekuvan puoltavan riittävän yhtenäisen rikosoikeudellisen sääntelyn omaksumista EU-tasolla. Valtioneuvosto on pitänyt tärkeänä, että EU:n rikosoikeudelliset instrumentit erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ja laittoman asekaupan torjumiseksi ovat ajan tasalla. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että kysymys on ihmisten hengen ja terveyden suojaamisen sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden turvaamisen kannalta keskeisestä rikosoikeudellisesta sääntelystä.

Valtioneuvosto pitää huolestuttavana ehdotuksen tilannekuvaa, jonka mukaan ampuma-aseiden rikollinen kysyntä ja saatavuus ovat lisääntymässä ja laittomat ampuma-aseet mahdollistavat laaja-alaisesti vakavien ja järjestäytyneesti tehtyjen rikosten kuten huumekaupan, kiristysten, ryöstöjen ja jengiväkivallan tekemisen. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotuksella puututaan riskiin aseiden päätyemisestä käynnissä olevista konflikteista laittomille markkinoille. On perusteltua pyrkiä siihen, että jäsenvaltioiden ampuma-aserikollisuutta koskeva lainsäädäntö on ajantasaista sekä riittävän yhdenmukaista ja kattavaa.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että ampuma-aserikollisuutta on mahdollista torjua ja myös torjutaan muulla unionin sääntelyllä ja muilla kuin lainsäädännöllisillä toimenpiteillä. Tehokas puuttuminen tähän rikollisuuden alaan ja sen ennalta estäminen vaativat kokonaisvaltaista lähestymistapaa ja yhteistyötä kaikkien jäsenvaltioiden välillä. EU:n rikosoikeudellisilla toimenpiteillä on samalla tärkeä rooli vakavan rajat ylittävän rikollisuuden torjumisessa.

Valtioneuvosto korostaa valmisteltavan sääntelyn sisältöön liittyen sitä, että EU-tason rikoslainsäädännön valmistelussa on kunnioitettava kansallisten oikeusjärjestelmien perinteitä ja erityisesti seuraamusjärjestelmän sisäistä johdonmukaisuutta. Tärkeää on kansallisen liikkumavaran säilyttäminen siten, että niin luonnollisille henkilöille kuin oikeushenkilöillekin määrättävien seuraamusten ja toimenpiteiden järjestelmä muodostaa kansallisesti selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden, jossa vältetään seuraamusten ja toimenpiteiden päällekkäisyyttä ja huolehditaan kaksoisrangaistavuuden kiellon toteutumisesta.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että rikosoikeudellisen sääntelyn valmistelussa erityisen merkityksellisiä ovat rangaistusten oikeasuhtaisuuden vaatimus sekä rikosoikeudellinen laillisuusperiaate, joka edellyttää rikosoikeudellisen sääntelyn täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta.

Valtioneuvosto pitää perusteltuna, että EU:n rikosoikeudellisen sääntelyn muotoilemisessa hyödynnettäisiin kansallisen joustonvaran mahdollistavia EU:n aineellisen rikosoikeuden mallisääntöjä, jotka hyväksyttiin neuvoston päätelminä joulukuussa 2025. Tästä lähtökohdasta poikkeaa nyt käsiteltävässä ehdotuksessa esimerkiksi se, että jäsenvaltion olisi säädettävä rangaistuksen lieventämisperusteiksi kaikki direktiiviehdotuksessa sellaisiksi todetut.

Valtioneuvoston mukaan neuvotteluissa on lisäksi pyrittävä siihen, että direktiivin sääntely ei aiheuta tarpeetonta hallinnollista ja kustannuksia aiheuttavaa taakkaa koskien esimerkiksi kansallista koordinaatiota ja yhteistyötä ja niihin liittyvää kansallista ampuma-asealan yhteyspistettä sekä tilastotietojen keräämistä ja toimittamista ja että direktiivin sääntely on mahdollisimman hyvin sovitettavissa yhteen jo olemassa olevien kansallisten järjestelmien kanssa.

Valtioneuvosto toteaa, että laillisuusperiaatteen näkökulmasta direktiiviehdotuksen rikosten määritelmät edellyttävät vielä lähempää tarkastelua niiden täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden varmistamiseksi. Tämä liittyy erityisesti kriminalisointien perustumiseen muissa instrumenteissa olevaan sääntelyyn.

Valtioneuvosto katsoo, että ampuma-aserikollisuutta edistäviä tekoja tulee torjua tehokkaasti. Tästä huolimatta digitaalisia teknisiä suunnittelutiedostoja koskevien rikosten sisällyttämistä direktiiviin on harkittava huolellisesti sekä kriminalisointien perusteltavuuden että sisällön kannalta. Lisäksi oikeusperustana olevan SEUT 83 artiklan 2 kohdan soveltuvuutta näihin tekoihin on vielä arvioitava tarkemmin, koska taustalla eivät ole ampuma-asedirektiivin, ampuma-aseasetuksen tai ampuma-asepöytäkirjan määräykset. Digitaaliseen toimintaan puuttumisen kannalta tehokkaita voivat olla myös muut kuin rikosoikeudelliset, esimerkiksi teknologiset keinot. Myös EU:n rikosoikeudelliselta sääntelyltä voidaan edellyttää toimivuutta, mikä liittyy erityisesti valvontaan ja käytännön mahdollisuuksiin saada rikoksentehtäjiä kiinni. Suunnittelutiedostoihin liittyvät teot olisivat valmisteluluonteisia, mihin näiden suunnittelutiedostojen levittämisen säätämisen rangaistavaksi myös huolimattomuudesta tehtynä olisi pitkälle menevää ja poikkeuksellista rikosoikeudellista sääntelyä, ja vaikuttaisi olevan ristiriidassa direktiiviehdotuksessa levittämisteolta edellytettävän tietoisuusvaatimuksen ja sääntelylle asetettavan suhteellisuusvaatimuksen kanssa.

Valtioneuvosto toteaa, että direktiiviehdotuksen mukaiset rikoksille vähintään säädettävät enimmäisvankeusrangaistukset ovat merkittävästi ampuma-aserikoksen kansallisesti säädettyä enimmäisrangaistusta korkeampia ja osittain myös poikkeavat rikosoikeuden alan direktiiveissä tavanomaisesti käytettävistä. Direktiivistä neuvoteltaessa on kiinnitettävä huomiota oikeasuhtaisuuden vaatimuksen toteutumiseen niin, että enimmäisrangaistukset vastaavat kunkin rikoksen vakavuutta ja ovat myös asianmukaisessa suhteessa muista rikoksista EU-tasolla omaksuttuihin enimmäisrangaistuksiin. Neuvotteluissa on arvioitava myös sitä, missä määrin ampuma-aseisiin liittyviä rikoksia on perusteltua oikeasuhtaisuuden näkökulmasta eriyttää eri enimmäisrangaistusten alle.

Valtioneuvosto toteaa, että ampuma-aseisiin liittyvät rikokset ovat sellaisia, että niitä voidaan tehdä oikeushenkilön toiminnassa. Tämän vuoksi oikeushenkilön rangaistusvastuun liittäminen niihin on lähtökohtaisesti mahdollista. Valtioneuvosto kuitenkin kiinnittää seuraamusten oikeasuhtaisuuden näkökulmasta huomiota siihen, että oikeushenkilöiden sakkojen määräytymiseen liittyvät maailmanlaajuisia kokonaisliikevaihtoa koskevat prosenttimäärät ovat selvästi korkeampia kuin muissa rikosoikeuden alan direktiiveissä omaksutut ja EU:n aineellisen rikosoikeuden mallisäännöissä esimerkinomaisesti todetut.

Valtioneuvosto katsoo, että luonnollisille henkilöille vankeusrangaistuksen lisäksi määrättävien seuraamusten ja toimenpiteiden ja oikeushenkilöille sakon lisäksi määrättävien seuraamusten ja toimenpiteiden osalta on pyrittävä riittävän kansallisen liikkumavaran säilyttämiseen. Tämä lähestymistapa on linjassa EU:n muun rikosoikeudellisen sääntelyn ja EU:n aineellisen rikosoikeuden mallisääntöjen kanssa.

Valtioneuvosto toteaa, että direktiiviehdotuksessa ei ole tavanomaista artiklaa resursseista, jollainen artikla sisältyy useisiin rikosoikeuden alan direktiiveihin. Tällainen artikla direktiiviin voidaan sisällyttää, jos se neuvottelujen edetessä harkitaan perustelluksi.